

Til Kultur- og likestillingsdepartementet

16. september 2024

Høringsvar i forbindelse med endringer i spillemiddelordningen

Innledning

Viken idrettskrets viser til høringsbrevet fra Kultur- og likestillingsdepartementet og takker for muligheten til å gi innspill til endringene i spillemiddelordningen. Vi svarer på noen av de konkrete spørsmålene fra KUD nedenfor, men ønsker først å understreke behovet for en større satsing på utbygging av idrettsanlegg.

Det er bred enighet om at styrket folkehelse, inkludering og frivillighet er viktige statlige mål, og idrettsanlegg spiller en nøkkelrolle for å nå disse målene. Anleggene gir befolkningen mulighet til å være fysisk aktive og delta i idrett.

Spillemidlene er et av de viktigste virkemidlene for å sikre bred deltakelse i idrett, og Viken idrettskrets mener at en rettferdig fordeling av disse midlene er avgjørende.

De siste årene har det vært en markert nedgang i bygging av idrettsanlegg, og dette er en betydelig politisk utfordring. At Kulturdepartementet nå vurderer tiltak som idretten opplever som innsnevrende, for å redusere etterslepet, mener vi ikke er riktig løsning for å nå statlige mål. Tvert imot vil dette mest sannsynlig føre til redusert bygging av idrettsanlegg, med store økonomiske konsekvenser. Ifølge rapporten *“Et stillesittende samfunn”* fra Oslo Economics kan fortsatt nedgang i fysisk aktivitet føre til samfunnskostnader på opptil 75 milliarder kroner årlig innen 2050. Stillesittingen er den store politiske utfordringen, mens et finansielt etterslep er mindre relevant.

Viken idrettskrets, som resten av norsk idrett, hadde forventet at dette i større grad ville bli løftet og drøftet. Spesielt siden det i regjeringserklæringen ble lanserte det som kunne ha vært starten på en løsning:

“Regjeringen vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg og lage en nasjonal plan for idrettsanlegg sammen med idrettsbevegelsen.”

Vi mener at flere idrettsanlegg er en viktig strategisk investering for fremtiden. Vista Analyse har også vist at investeringer i idrettsanlegg gir stor gevinst – hver milliard kroner investert gir en samfunnsverdi på 3 milliarder kroner. Rapporten understreker at mangel på anlegg er den største hindringen for deltakelse i fysisk aktivitet.

Vårt innspill er diskutert i idrettskretsens anleggsutvalg, i et høringsmøte med idrettsrådene og vedtatt i styremøte 10. september.

Innledningsvis ønsker vi å peke på følgende fire tema som er viktige for oss: geografiske og sosioøkonomiske ulikheter, lokal medvirkning, samarbeid mellom offentlig og privat sektor og behov for bærekraftige løsninger.

Geografiske og sosioøkonomiske ulikheter

Det er viktig at den nye spillemiddelordningen tar hensyn til geografiske forskjeller og sosioøkonomiske utfordringer. Som påpekt av Oslo Economics, har den nåværende fordelingen ikke i tilstrekkelig grad utjevnet ulikheter mellom fylker og kommuner. Områder med lav anleggstetthet, spesielt i økonomisk svake kommuner, sliter fortsatt med å realisere nødvendige anlegg. Dette fører til at store deler av befolkningen, særlig barn og unge, ikke får tilstrekkelig tilgang til idrettsanlegg. For å oppnå en mer rettferdig fordeling må tildelingskriteriene i større grad reflektere disse behovene. Vi støtter KUDs forslag om at fylkeskommunene skal utarbeide oversikter over anleggsbehov, med særlig vekt på områder med levekårsutfordringer. Samtidig mener vi at det bør innføres nasjonale rammer som sikrer at behovsvurderingene blir gjort på en ensartet måte. Dette vil bidra til en rettferdig fordeling av spillemidler og utjevne ulikheter mellom regionene. Det er også viktig at staten sørger for et godt og oppdatert faktagrunnlag.

Lokal medvirkning

Vi støtter KUDs forslag om at en trenger sterkere lokal medvirkning for å sikre at behovene for idrettsanlegg blir godt kartlagt. Lokale behov må baseres på bred medvirkning fra alle samfunnsgrupper, inkludert ungdom og familier med lav inntekt, hvis stemme ofte er underrepresentert. For å oppnå dette, må det være et godt samarbeid mellom kommune, idrettsråd og idrettslag (og eventuelt andre). Sterke idrettsråd er dermed et viktig premis for lokal medvirkning, og en statlig medfinansiering av disse vil gjøre det enklere å oppnå en god og bred medvirkning. Viken idrettskrets ser det som viktig at fylkeskommunen, sammen med idrettskretsen som regionalt talerør, bidrar til at de rette regionale prioriteringene gjøres. Dette krever at det finnes nasjonale kriterier og at KUD legger til rette for et godt faktagrunnlag, som kan legge grunnlaget for prioriteringene.

Samarbeid mellom offentlig og privat sektor

Vi mener at offentlig-private samarbeid (OPS) vil spille en viktig rolle i utviklingen av idrettsanlegg. OPS-modeller gir idrettslag og private aktører mulighet til å bidra med midler og kompetanse, noe som kan bidra til raskere og mer kostnadseffektiv utbygging. Vi oppfordrer KUD til å legge til rette for at slike samarbeid blir en del av spillemiddelordningen. Dette vil åpne for flere ressurser, samtidig som man sikrer samfunnsnyttige formål. Vi er klar over at det finnes lovmessige begrensninger i dag, men at statsstøtteleven likevel gjør samarbeid mulig.

Behov for bærekraftige løsninger

Vi støtter forslaget om å legge større vekt på bærekraft i utviklingen av idrettsanlegg. En god og langsiktig anleggsplan bør fremme økonomisk bærekraft og miljømessig ansvarlighet. Dette inkluderer insentiver for rehabilitering og gjenbruk av eksisterende anlegg, samt støtte til prosjekter som benytter miljøvennlig teknologi. Bærekraftige løsninger kan bidra til langsiktig

økonomisk sparing og gi flere muligheten til å delta i idrettsaktiviteter. Samtidig mener vi at staten også må finne finansielle ordninger, for eksempel via Enova, for å støtte opp under bærekraftige løsninger innenfor miljø. Den økonomiske byrden må ikke ende opp hos idrettslagene alene. Kostnaden for bærekraftige løsninger må bæres sammen. (I annet tilfelle vil kostnadene betales av idrettslagenes medlemmer.)

Samlet sett mener Viken idrettskrets at disse temaene er sentrale for å sikre en rettferdig, bærekraftig og effektiv fordeling av spillemidler, som støtter opp om både statens og idrettens mål om økt aktivitet og inkludering.

Kommentarer til konkrete forslag fra KUD

Forslag 4.2.1: Fylkeskommunale prioriteringer basert på behovsvurderinger

Vurdering: Viken idrettskrets støtter forslaget, men med visse forbehold.

Begrunnelse: Vi støtter forslaget om at fylkeskommunale behovsvurderinger kan brukes som en del av grunnlaget for prioritering av spillemidler. Vi mener imidlertid at denne muligheten først og fremst skal fungere som en "sikkerhetsventil" for å unngå overetablering av større anlegg. Vi mener at lokalt behov fortsatt er viktigst, og vi forutsetter at de er basert på et godt samarbeid mellom kommune, idrettsråd og idrettslag. Det er i denne forbindelse viktig at staten sørger for et godt og oppdatert faktagrunnlag.

Forslag 4.2.2: Kommunale behovskartlegginger basert på bred og inkluderende medvirkning

Vurdering: Viken idrettskrets støtter forslaget.

Begrunnelse: Vi støtter forslaget om bredere medvirkning for å kartlegge lokale behov. Idrettsanlegg og aktiviteter må gjenspeile hva befolkningen ønsker og trenger. Det er viktig at alle samfunnsgrupper, inkludert ungdom og familier med lav inntekt, blir hørt. Dette vil også styrke lokalsamfunnets eierskap til idrettsanleggene og sikre en rettferdig fordeling av spillemidler. Et godt samarbeid mellom kommune, idrettsråd og idrettslag er en forutsetning. Det er også viktig at staten stiller med et oppdatert og pålitelig faktagrunnlag.

Forslag 4.3.3: Fordelingskriterier: To alternative modeller

Vurdering: Viken idrettskrets støtter Modell A.

Begrunnelse: Oslo Economics har i sin evaluering av spillemiddelordningen vist at den nåværende fordelingsmodellen har ført til skjev fordeling av idrettsanlegg. Områder med stor befolkningsvekst og få anlegg har hatt problemer med å få nok midler til nye anlegg.

Vi anbefaler derfor at kriteriene for tildeling justeres slik at 1/3 vektlegges for anleggstetthet, 1/3 for innbyggertall og 1/3 for godkjent søknadsbeløp, som foreslått av Oslo Economics. Viken idrettskrets mener videre at denne omleggingen også krever at KUD lager bedre statistikk og data om anleggsdekningen. Det vil samtidig gi kommunene bedre grunnlag for å planlegge nye anlegg ved å sammenligne seg med lignende områder.

Forslag 4.4.1: Tilskuddsordning for ordinære anlegg

Vurdering: Viken idrettskrets støtter modell B, eksisterende ordning med regional fleksibilitet. Samtidig poengteres det at også andre områder enn de som KUD lister opp bør få tillegg til ordinært tilskudd. Idrettskretsen mener at en må opprettholde den interkommunale ordningen.

Begrunnelse: Dagens satser er for lave for mange anlegg, dette er spesielt merkbart i kommuner med svak økonomi, og dette hindrer nødvendige prosjekter. Viken idrettskrets mener at økte satser vil redusere økonomiske barrierer og sikre en mer rettferdig fordeling av anlegg.

Kulturdepartementet peker på at tilskuddssatser følger prinsipper fra andre geografisk rettede støtteordninger. Ordningen "Inkludering i idrettslag" er allerede utvidet for å nå flere kommuner med økonomiske utfordringer, som Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad og flere i Viken idrettskrets. Vi mener disse kommunene også bør få høyere tilskuddssatser innenfor spillemiddelordningen.

Det kan også være viktig å vurdere ROBEK-kommuner. Ekstra midler til anlegg kan stoppe nedgangen og forbedre folkehelsen. Anlegg fremmer fysisk aktivitet og reduserer forskjeller, slik at barn og unge får like muligheter uansett hvor de bor.

Forslag 4.4.2: Søknadsberettigede anleggstyper, tilskuddssatser og -andeler

Vurdering: VIK støtter forslaget.

Begrunnelse: VIK har tidligere gitt innspill rundt områder som bør justeres. En justering av regelverket er derfor mulig gjennom en slik medvirkning. Idrettskretsen oppfatter at dette er lik dagens ordning, hvor en får muligheten til endringer i satser mv.

Forslag 4.4.3: Forenklet anleggsordning

Vurdering: Viken idrettskrets støtter forslaget, men søknader må innom kommune og idrettsråd.

Begrunnelse: Vi mener at en enklere søknadsprosess vil gjøre det lettere for mindre kommuner og idrettslag å søke om midler. En mer effektiv og mindre byråkratisk ordning vil gi flere muligheten til å få støtte til anleggsprosjekter. Vi støtter derfor tiltak som reduserer kompleksiteten i søknadsprosessen. Samtidig mener idrettskretsen at søknader likevel må innom både idrettsråd og kommune for at disse skal ha oversikt.

Forslag 4.5: Søknadsberettigede aktører

Vurdering: Viken idrettskrets støtter en fortsettelse av dagens regelverk.

Begrunnelse: Selv om det kan være fordelaktig å åpne for flere søknadsberettigede aktører, må det settes klare kriterier for hva slags prosjekter som skal kvalifisere til støtte. Dette er nødvendig for å sikre at midlene fortsatt primært går til prosjekter som fremmer idrettsaktivitet og folkehelse. Vi mener at en utvidelse av kriteriene kan bidra til økt bredde i idrettstilbudet, men at det må stilles strenge krav til prosjektenes samfunnsverdi og inkludering.

Forslag 4.6: Rammestyrte ordning

Vurdering: Viken idrettskrets er uenig i at man ikke skal kunne søke flere ganger.

En streng og rammestyrte ordning kan føre til at det bygges færre idrettsanlegg, fordi flere prosjekter risikerer å bli utsatt eller avvist. Sannsynligvis vil dette forsterke forskjellene mellom kommunene, der økonomisk sterke kommuner har større mulighet til å søke om midler til store anlegg, mens kommuner med svak økonomi vil nøle med å ta risikoen. Resultatet vil øke ulikheten i tilgang på idrettsanlegg, spesielt for barn og unge i utsatte områder.

Søknader som er godt begrunnet og basert på faktiske behov, bør ikke risikere å miste finansiering. Hvis godkjente søknader ikke får midler, vil det vise at statlige mål og investeringer ikke samsvarer.

Overgangsperiode og forskriftsregulering av tilskuddsordningen

Vurdering: Viken idrettskrets støtter begge forslagene.

Begrunnelse: En overgangsperiode vil sikre at prosjekter som er under utvikling, ikke blir negativt påvirket av de nye reglene. Dette gir tid til å tilpasse seg endringene og man unngår unødvendige forsinkelser eller avlysninger.

Forskriftsregulering av tilskuddsordningen vil gi mer åpenhet og forutsigbarhet i fordelingen av midler. Dette vil bidra til en mer rettferdig fordeling av idrettsanlegg og sikre at alle aktører får lik tilgang til informasjon og støtte.

Med vennlig hilsen

Kjetil Bakke

Styreleder Viken idrettskrets